

A KÁDÁR-KORSZAK (1956 -1988: Kádár az MSZMP első titkára)

GAZDASÁGI KONSZOLIDÁCIÓ: a politikai konszolidáció alapja

- Magyarország „a legvidámabb barakk”
- életszínvonal-növelés: a politikai stabilizáció miatt fontos
- a beruházások csökkentése – helyette: életszínvonal emelése
- a nehézipar elsődleges fontosságú, de megszűnik az erőletetett iparosítás
- Mezőgazdaság: a mezőgazdaság szocialista átalakításának programja
- Okok: a mezőgazdaságból származó munkaerővel és tőkével próbálták biztosítani az iparosításhoz szükséges munkaerőt
- A paraszti önállóságot is meg akarták szüntetni – a termelészövetkezeteket az állam központi irányítása alá lehetett vonni
- 1959-1961: a mezőgazdaság kollektivizálása
- engedmények a parasztnak: kedvezmények nyújtása
- beszolgáltatás eltörlése
- gépek biztosítása a téeszeknek
- a társadalombiztosítás kiterjesztése a téesz-parasztra (=termelészövetkezeti parasztság)
- háztáji gazdaságok engedélyezése
- ez fontos: otthon lehet állatot tartani, van háztáji föld is– a parasztság továbbra is termelhet magának - az élelmiszerellátásnak is fontos eleme
- köv.: a téeszítés nem jár a termelés nagyarányú visszaesésével
- az élelmiszerellátást a mezőgazdaság tudja biztosítani

POLITIKAI KONSZOLIDÁCIÓ

- A forradalom leverésének következménye: az emberek beletörődtek a szocializmusba
- Kádár János: kiszorította Rákosi híveit a hatalomból + megakadályozta Rákosi visszatérését
- A törvénytelen ségek elkövetőit azonban nem zárták ki a hatalomból, hanem az államigazgatásba építették
- Kétfrontos harc: a dogmatikus (sztálinista) és revizionista (reformkommunista) erők ellen
- Változik a hatalomgyakorlás stílusa és módja: nincs terror, személyi kultusz.
- A társadalom és a hatalom kiegyezése: belpolitikai konszolidáció
- Kádár rendezte a hatalom és az egyházak viszonyát – részlegesen
- néhány egyházi ünnep visszaállítása, nem tiltják a templomba járást, de nem nézik jó szemmel
- Hasonlóképpen: rendezte a viszonyt az elismert írókkal, értelmiségiekkel is – 3T: az alkotásokat támogatja, tiltja vagy tűri
- Jelszó: „Aki nincs ellenünk, az velünk van.”
- Az együttműködés alapja: „Élni és élni hagyni.”
- Ellenzék: lemond a bírálatról, az ellenzéki politizálásról –
- Köv.: viszonylagosan nyugodt családi élet és szerény anyagi jólét biztosított
- Hallgatólagos közmegegyezés: a hatalom eltűri az emberek anyagi gyarapodását, cserébe ők elfogadják a fenálló hatalmat.

A NEMZETKÖZI HÁTTÉR

- Magyarország a KGST és a Varsói Szerződés tagállama
- Hruscsov célja: a nemzetközi közvélemény számára bizonyítani a szocializmus életképességét
- a szocialista tömb országaitól pénz- és áruhitel
- Köv: életszínvonal évenkénti emelése, béremelés, árcsökkentés
- Ez: a rendszer belpolitikai konszolidációját is jelenti
- 1962-ben az MSZMP VIII. Kongresszusán megszületik az amnesztia-rendelet
- 1963-ban kihirdetik a közkegyelmet
- Megszűnik a „magyar kérdés” napirenden tartása az ENSZ-ben (eddig nem tekintették törvényesnek a Kádár-kormányt) - 1963: az ENSZ-főtitkára MO-ra látogat

PÁRTÁLLAM

- Alap: az egypártrendszer megkérdőjelezhetetlensége
- MSZMP: nem csak politikai párt, hanem államhatalmi szerv is - paternalizmus
- Szervezeti összefonódtak az államhatalmi szervekkel
- Tagság: kábé 1 millió
- Ifjúsági tagozata: kisdobos, úttörő, KISZ
- SZOT: a munkavállalók 96%-a szakszervezeti tag

ÚJ GAZDASÁGI MECHANIZMUS

- Mezőgazdaság átalakítása befejeződött – innen paraszti munkaerő áramlott az iparba
- Nők munkába állítása – köv.: a munkaerő-tartalékok kimerültek
- Köv.: az extenzív fejlesztés lehetősége lezárult
- A termelékenység fokozása kell
- De: ez a tervutasításos rendszerben lehetetlen
- 1968. Új gazdasági mechanizmus: a piacgazdaság bizonyos elemeinek beépítése
- Önálló vállalati érdekeltség, kezdeményezések
- Ár-és bérpolitika bizonyos mértékig ehhez igazodott
- De: fékek beépítése is: teljes foglalkoztatottság
- Nagyobb vagyonok kialakulását megakadályozták
- Sok terméknél marad a kötött ár
- A nyereségérdekeltség válik meghatározóvá a gazdaságban, és ez egy ideig növeli a reáljövedelmet és az életszínvonalat.
- Magyarország a „legvidámabb barakk”

A GAZDASÁGI VÁLTOZÁSOK ÉS ÉLETMÓD - A GULYÁSKOMMUNIZMUS

- Nehézipar: meghatározó a gazdaságban: 61%
- Élelmiszeripar és könnyűipar részesedése: csökkent a Kádár-korszakban
- Probléma: az ipari termelés növekedése az új beruházásoknak és nem a termelékenység növekedésének köszönhető
- Sikerágazat: mezőgazdaság - világszínvonalú
- Látványos fellendülés: csökkenő földterület, csökkenő munkaerő-ráfordítás
- Gépesítés, műtrágya-használat, új növényfajták, iparszerű növénytermesztés (kukorica, burgonya, cukorrépa, napraforgó)
- Állattenyésztés: fontos a háztáji
- Infrastruktúra: közlekedés fejlődése (személygépkocsi, tehergépkocsi, autóbusz)
- De: a távközlést elhanyagolták – a telefon még kevés
- „aki becsületesen dolgozik, annak szocialista államunk biztosítja a megélhetést”
- Köv.: az adott rendszerben csak az nem boldogul, aki nem akar dolgozni
- De: az „átlag” magyar azt tapasztalta, hogy a rendszeres munkajövedelme csak a minimális megélhetési költségeket fedezi, ha boldogulni akar, akkor többet kell dolgoznia
- „második gazdaság”: háztáji, kisipar, kiskereskedelem, GMK, fusizás, kalács
- De: így is nőtt a lakosság fogyasztása és csökkent a szegénység
- A lakótelepi építkezések megindítják az urbanizációt – komfortos, összkomfortos lakások
- Jelentősen változik az életmód is: Hús-, tej-, és cukorfogyasztás elterjedése
- Kisebb lakások épülnek, kevesebb gyerek születik, ami népesség-csökkenéshez vezet
- 1967-ben bevezették a GYES-t, 1985-ben a GYED-et
- A hetvenes évektől a nyugati életforma egyes elemei megjelennek Magyarországon is
- Pl.: farmer, divatos ruhák, frizurák, magazinok, rágógumi, kvarcóra, Coca-cola, autó (ekkor még főleg Trabant), nejlonharisnya, számológépek, rockzene, klubok, „csöves” stílus, nyugati filmek
- Utazni is lehet: szocialista országokba korlátlanul, nyugatra: a valutát korlátozzák
- Turizmus, nyaralás
- Elterjed: televízió, mosógép, centrifuga, műszálas anyagok

- A televízió elterjedésétől, 1959-től a rendszert befolyásoló tényezővé vált a műsorpolitika, a propaganda, a hírek, a reklámok, a kabaré, stb. révén.
- 1973-tól, az olajválság után a magyar gazdaság növekedése is lelassul, megkezdődik az eladósodás
- A reformfolyamatok elakadnak – „visszarendeződés” – visszatérés a tervgazdálkodáshoz
- Bizonyos elemek megmaradnak az új gazdasági mechanizmusból – köv.:
- A terv és a piac kombinációja a két rendszer hátrányait egyesítette
- 1975 és 1990 között négyszeresére nő a külföldi államadósság
- Külföldi kölcsönök: elsősorban életszínvonal-emelésre fordítja a pártállami vezetés
- Eladósodási spirál: új kölcsönök felvétele kell a régi adósságok törlesztéséhez
- Köv.: 1979-től: megszorító intézkedések: áremelések, reálbércsökkenés, infláció és munkanélküliség megjelenése

TÁRSADALMI VÁLTOZÁSOK

- A civilizációs mutatók minden téren emelkednek
- Ipar: megnő a munkásság száma
- Mezőgazdaság: csökken
- Szolgáltató iparok: nő a foglalkoztatottság – elterjed a nyaralás szokása
- Szellemi foglalkozásúak aránya nő a fizikai foglalkoztatottsághoz képest
- Nők munkába állása fontos
- Nő az elsőgenerációs értelmiségiek száma
- Urbanizáció: vidéki nagyvárosok növekedése (Miskolc)
- Oktatás: óvoda elterjedése
- Általános iskolát (8 osztály), középiskolát, egyetemet végzettek száma nő
- Társadalombiztosítás: 100%-os
- Jövedelmi viszonyok: kiegyenlítettek
- De: hosszú távon súlyos következményekkel jár mindez
- Egyénre nézve: kizsákmányoló életmód a „második gazdaságban” – köv.:
- Válások száma nő, depresszió, öngyilkosság, alkoholizmus, gyerekszám-csökkenés

<https://zanza.tv/tortenelem/kadar-korszak/eletmod-az-1960-70-es-evekben-magyarorszagon>

<https://zanza.tv/tortenelem/kadar-korszak/gazdasag-es-tarsadalom-kadar-korszakban>